

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Fylke: Telemark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Heddal

Emne: Vannbøying

Bygdelag: — —

Oppskr. av: John N. Svettan

Gard: Sveilac

(adresse): Tveitvegen 11

G.nr. 51 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det gamle her var at to bar ei stor tre
 var bytte med vinnhorn i mellom seg
 på ei stong. I stonga var stode ein skive
 for tranke saa ho ikkje fekk løype skri.
 Dei bar helst fraa partebekket-brønn-
 Stokkebrønn brukas mykje her og finst endå
 det dei ikkje har vannspring. Den var tomra
 av stokket rupp til 3-4 m djupa og
 omkring 3x3 i firkant. Vann treisa dei
 opp med bytte på ei lang stong som balan-
 sera på ein oppriist stolpe ved brønnen.
 Vasske var ordk her og der brukta menn da helst
 der det som regel var bare ein lig bera.

Ei tomra på ein sveilac helst her var
 vann var ordk brukta. Her er 9 Raubergsgardar
 som alle har og har had Stokkebrønn. —
 Her er ikkje mer eit enn to år sidan 2 bar vann
 i trebyttis. — 2. Dei vinnbøying var brukta
 her. Ei vannbytte ei vannstong. Tomre i vassro
 hadde dei eit stokkelegga kat, vassaa.
 Kjødde dei vann i stose kjer la dei myjalke
 haag opp i for skvalpinga ei skive.
 Myjalke bytte bar 2 jentis mellom seg for
 fjøset. Dette vannbytte på ski kjemme
 ikkje her. Derimot brukta ein løypekjette

Vassbaa en künde^{II} taka sol eller snö.

Vassbyta föl. Vassbesting fall jaumb paa alle som otku bera.

6. Det har eg ommet hat eg gjaldtest mange ge ganger vore brüka. Gardsbrük og hüsmaasplassar. Paa siddu. hadde dei gjaldtagtlike mange varme til bera. Nest og vogur var og brüka, da trükt i tünde tünkrat maa det taant i same betikken.

7. Dei fleste har naa vassdfring. Eis og sil elektr. pomsfær finst og. Dei gamle metoder er det naa like att ad.

Paa dei fleste steller har dei naa vade inne laagd i fjös skalle og kjøkkene. Her er likevel dei saas kald Stokkebrön. maa sine i orden. innefla" vassaa i tünde skülke meirka bünd. -

Den fyrste som har i Timregrenna fetik vassdfring med botnkran var Halvor O. Rasmussen 1849-1916. Det var i omkring 1890. John S. Rasmussen var ein av dei fyrste som la inne vassp. Han var födt 1837, död 1925. Han er i bruk den dag i dag, im det har vore ein del umvölingar. Store legga kjer hadde og har ein del endda dei like inne tie stügo eller i forre. Avifraa bar dei tie trök og künis og inne didan la dei vasspvingen (Post og postkjör som me segjer) inne i trüka, og dermed er vassbestinga mest slukt. Omkring i byggi har ikkje alle det saa lettvidet og ein og annan maa nok bera vaku endda. M. M. Kleppen, Tinnse f. 1839 la inne vasspving som er iumlag. 2 km. lang med skikt fall og har den gjennom alle ad tralde seg i alenindeleg bera.

2686

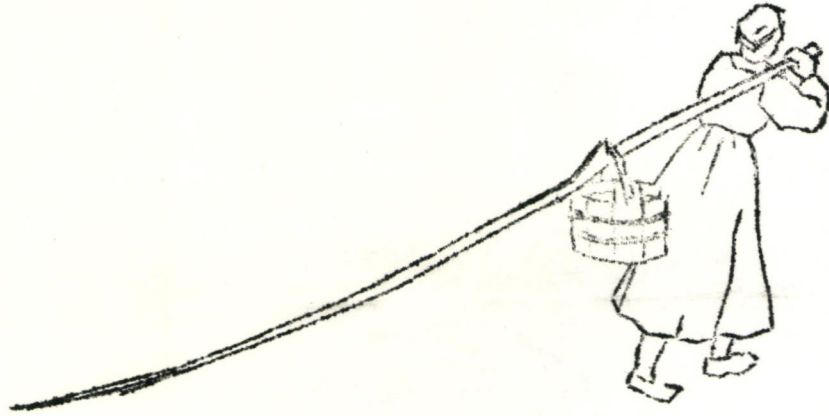
Tel
Heddal

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

2731

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Hugsa de Heddal!
Her i bygda var fiskinga ikkje på stor gjald i gamle tid at ein hadde noko fiskebein til brensel. Heddal er ei okog og jordbruksbygde med ved nok til brensel. Kumøkk har vore for gjed til brensel. Den er alltid bruka til gjøddell her i bygda. ~~Her~~ var langsame den her heima: Hilt ikkje med her. På tinn er i blod sunar og ikkje med opp att da de er aarha tunga vora mine

Tel.
Heddal
Jeg har ingen av de på
12. Speyghilidhüt. Joh. Jo

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Bygdøy i april 1948.

Tilleggsspørsmål til emne nr. 5, Vannbæring.

Vennligst svar på dette papir med blyant og send det så fort råd er i den lille konvolutten.

Brukte eller bruker en å la flyte noen gjenstander på vannet eller melken når en bar eller kjørte væskene en lengre vei for å hindre at væsken skvulper over?

Brukte eller bruker en:

- 1) Treskiver, løse lokk (med eller uten håndtak)?
- 2) a) Trekors?
b) Trekors med en liten knott i midten for lettere å kunne løfte det?
- 3) Noen trestykker?
- 4) Gress, halm, løvkvister, store blad, gran- eller enekvister?
- 5) Is eller snø?
- 6) Kjerald, skål, bøtter, trefat?
- 7) Korkskiver?
- 8) Hva kaller en slike ting for (skuljefjæl, flottor, bøk, flæ, flyteskiver)?
- 9) Fanns det noen forseggjorte gjenstander til det bruket?

--- o o o ---

1 Kjørte ein vaku som erok i trette at heite,
 saa laa ein 2 traag oppi vass kjoret (mjaalke,
 traag) eller kjorde ein ein vaku (matvaku) i dett
 stor tunne paa toem ei den foppa ein vakue ad.
 1 eller 2 traag eller kjoret stoolek ein oppo-
 klypt dekk vort og tunne omkring kjoret
 2 a) Mjenn 7 b) Mjenn 7 tra.
 3 Hesthytter gjorte nok inntrent som me bygde
 som traag oppi.
 4 Mjenn 7 5 Ja maabbe ein kjore fra store vakue
 saa tunne dei vort brukte isstykke oppi.
 6 Vasskjere paa alea. 7 Mjenn 7
 8 Me maan legge traag oppi for kvamplinga s
 "stuld" pa dei. gammalt og myt.
 9 "Stikke" aima ein mjaalke traag. 2732
 Vaskring og tilleggsspørsmål har eg vasa
 paa 13/12-48.

Herad
Uppteiknar

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

2732
25/49

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Tilleggsspørsmål nr. 5

Emne: Vassbering

Oppskr. av: John H. Sveitan.

(adresse): Kjønegeard sk

Fylke: Telemark

Herad: Ørskog

Bygdelag: ———

Gard: Sveitan

G.nr. 51 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1 Beretne die 2 byttit har vore lite bruka Tru. Beretne som laag avstakleber med vassbaun og krotas die heke i bytte treu treue.

Uthoia oppring for halve mit paa treed. Die beretne paa hove side. Reiner utkjend. her Fida maer ein slutta bora i byttit avhang ein ein la in vassping eller ikkje.

Summe liden, andre reint. Ute vring 1910 var det vel slutt med bora die fjor og stald men ei og annan bytte kan ein endda bora. Fam elia saw ikkje har store dyr bora endda matvare.

Dregga byttit med byttevort, ei lang stang med gras paa mittre boren midea to vokse var avvent. her.

2733

vedlagt. n. 5. 26 86

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING